

ZERRİN İREN BOYNUDELİK

ODTÜ Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Bölümü Felsefe Programı'nda ve MSGSÜ Arkeoloji ve Sanat Tarihi bölümlerinde Lisans, İTÜ Mimarlık Fakültesi Sanat Tarihi Programı'nda Yüksek Lisans ve Doktora eğitimini tamamladı. 1982-1987 yıllarında yayıncılık ve film yapım şirketlerinde, 1991-1994 yıllarında İBB Atatürk Kitaplığı'nda çalıştı. 1993-1998 yıllarında MSGSÜ'de ders verdi. 1998-2014 yıllarında YTÜ Sanat ve Tasarım Fakültesi Sanat Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yaptı. Adatepe Taşmekep ve Adatepe Zeytinyağı Müzesi kurucuları arasında yer aldı. Çeşitli dergilerde yayımlanmış güncel sanat yazılarının yanı sıra, 2011 yılında Mahmut Boynudelik'le birlikte hazırladığı *Zeytinin Renkleri: Sanat Tarihinde Zeytin İmgesi* kitabı Umur Yayınları tarafından, *Bu resim ne anlatıyor? İkonografi* kitabı 2016 yılında, Emine Önel Kurt'la birlikte hazırladığı *Bu resim ne anlatıyor? Günlük Hayat* kitabı 2018 yılında, *Bu resim ne anlatıyor? Alegori* kitabı 2022 yılında İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları tarafından basıldı. 2012 Ağustos sayısından bu yana *Toplumsal Tarih* dergisinde Avrupa Resim Tarihi üzerine yazıları yayımlanıyor.

Zerrin İren Boynudelik
Bu resim ne anlatıyor?
Mitoloji

Zerrin İren Boynudelik

Bu resim ne anlatıyor? Mitoloji

İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları

Sanat-Estetik 10

İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları 590

ISBN 978-605-399-480-0

1. Baskı İstanbul, Mart, 2017

2. Baskı İstanbul, Ocak, 2023

© İstanbul Bilgi Üniversitesi İktisadi İşletmesi

Yazışma Adresi: Hacıahmet Mahallesi, Pir Hüsametlin Sokak, No : 20 34440 Beyoğlu / İstanbul

Telefon: 0212 311 64 63 - 311 61 34 / Faks: 0212 216 24 15

Sertifika No: 51672

www.bilgiyay.com

E-Posta: yayin@bilgiyay.com

Dağıtım: dagitim@bilgiyay.com

Dizi editörü: **Emine Önel Kurt**

Kapak resmi: **Dosso Dossi, Zeus, Hermes ve Erdem**

1515-18, tuval üzerine yağlıboya, 111,3 x 150 cm, Wawel Royal Castle, Kracov

Tasarım - Uygulama: **Mehmet Ulusel**

Bu kitapta kullanılan görsel malzemenin tamamı kamuya açık kaynaklardan elde edilmiştir.

Baskı ve Cilt: **Vizyon Basımevi Kağıtçılık Matbaacılık ve Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti.**

Beylikdüzü O.S.B. Mah. Orkide Cad. No:1/Z Beylikdüzü İstanbul

Telefon: 0212 671 61 51 Faks: 0212 671 61 50

Sertifika No: 52098

İstanbul Bilgi University Library Cataloging-in-Publication Data

İstanbul Bilgi Üniversitesi Kütüphanesi Kataloglama Bölümü Tarafından Kataloglanmıştır.

Names: İren Boynudelik, Zerrin, author.

Title: Bu resim ne anlatıyor? : mitoloji / Zerrin İren Boynudelik.

Edition: 2. Baskı.

Description: İstanbul : İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2023. | Includes bibliographical references and index.

Series: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları; 590. Sanat-Estetik; 10.

Identifiers: ISBN: 9786053994800 (paperback)

Subjects: LCSH: Mythology, Classical, in art. | Art and mythology. | Mythology, Greek, in art. | Mythology, Roman, in art. | Painting --Themes, motives. | Painting, Renaissance --Italy

Classification: LCC: N7760 .I74 2023

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
Avrupa Resminde Mitoloji Konulu Resimler	9
<i>Olympos Dağı'nın On İki Tanrısı</i>	15
<i>Zincirlenmiş Prometheus</i>	27
<i>Zeus'un Aşkları: Leda ve Kuğu (Zeus)</i>	41
<i>Yüz Gözlü Dev Argos, Kiskanç Hera ve Lafazan Hermes</i>	51
<i>Kibirli Dokumacı Arakhne ve Athena</i>	65
<i>İffetli Artemis ve Kallisto</i>	81
<i>Kaybetmeyi Hazmedemeyen Apollon ve Yetenekli Marsyas</i>	97
<i>Güzel Aphrodite, Çirkin Hephaistos ve Kavgacı Ares</i>	111
<i>Altınların Çekiciliğine Kapılan Atalante</i>	127
<i>En Zor İşleri Başaran Kahraman Herakles</i>	137
<i>Tanrıların Habercisi, Kurnaz, İş Bilir, Dilbaz Hermes</i>	155
<i>Asmanın, Üzümün ve Şarabın Tanrısı Dionysos</i>	171
<i>Güzellik Başa Bela: Paris'in Seçimi ve Büyük Bir Savaşın Nedeni</i>	185
TANRI VE TANRIÇALAR HAKKINDA KISA BİLGİ	209
TANRI, TANRIÇA VE MİTOLOJİK KARAKTERLERİN SEMBOLLERİ	211
SÖZLÜK	212
KAYNAKÇA	215
DİZİN	217
MÜZELER DİZİNİ	227

ÖNSÖZ

Sanat tarihi içinde özellikle Rönesans'la başlayan, Barok ve Klasik dönemlerle devam eden ve resimleme geleneğinde köklü değişim ve dönüşümlerin olduğu yaklaşık 300 yıllık bir sürece yayılmış resim örneklerine bakmak, bu resimlerin görünenin arkasında ne anlattıklarını bulmaya yarayacak referansları bilmek, ipuçlarını yakalayacak donanıma sahip olmak, görsel kültürün önemli bir bölümünü oluşturan bu yapıtları deşifre etmek farklı bir kültürde zihinlerin kendilerini ifade etme araçlarının farkına varmak, bir görsel malzeme üzerinde, dedektif gibi çalışıp, ayrıntıları ilk anda görüldüğünden farklı biçimde okumaya çalışmak elbette hayati önemi haiz değildir, ancak hayatı daha zengin, renkli ve eğlenceli kılabilir.

Pek çok izleyicinin görsel malzemeleri arkalarındaki hikâyeleri, mesajları bilmeden izlediği, bunun da can sıkıcı bir tekrara dönüştüğü dikkate alınıp hazırlanan bu kitabın, olaylar yani mitolojik öyküler bağlamında ama öncelikli olarak görsel malzemeler üzerinden, eğlenceli olabilecek bir çözümlemeye başlangıç olarak kabul edilip okunması önerilir.

Bu kitap, bir Avrupa resim tarihi kitabı olarak kurgulanmış, üzerinde konuşulacak tüm görsel malzemeye yalnızca, konusu antik Yunan mitolojisi olanlar arasından seçilmiştir. Kitapta tanrı, tanrıça, mitolojik karakter ve yer adlarının yazımı ve öyküler, Azra Erhat'ın *Mitoloji Sözlüğü*'ne bağlı kalınarak kullanılmış, ilk kullanımda, eğer varsa, Roma mitolojisindeki karşılıkları da aynı kaynağa dayanarak verilmiştir.

Kitapta Olymposlu tanrılar hakkında genel bilgi verilmesinin ardından antik Yunan mitolojisine ait on iki ana öyküye ve bu öykülerin anlatıldığı, farklı dönemlere tarihlenen görsel malzemeye yer verilmiştir.¹

Çoğu zaman, ele alınan görsel malzemelerin orijinal başlıklarında tanrı ya da tanrıça adları Latince olarak kullanılmış olmasına rağmen ana metinle tutarlılığı bakımından yine Azra Erhat'ın *Mitoloji Sözlüğü*'ne bağlı kalınmış ve adlar bu kaynağa göre değiştirilmiştir. Örneğin yabancı kaynaklarda Venüs olarak isimlendirilen her sahnede Aphrodite adı tercih edilmiştir.

¹ Bu betimlemeleri anlatan bölümlerin bazıları, *Toplumsal Tarih* dergisinde, Ağustos 2013-Temmuz 2014 tarihleri arasında (Sayı 236-246) yayınlanmış; bu kitap için yeniden gözden geçirilmiş ve genişletilmiştir.

Kitabın sonunda, metinde adı geçen tanrı, tanrıça ya da mitolojik kahramanlar hakkında hemen başvurulabilecek kısa bilgiler ve ilk bakışta tanınmalarını sağlayacak semboller listesi bulunmaktadır. Bazı teknik terimlere dairse kısa bir sözlük hazırlanmıştır.

Bu kitapta, özellikle Rönesans ve Barok resim örnekleri üzerinden Yunan ve Roma mitolojisinin resmedilmeye değer bulunmuş en ünlü konularına bakmaya, öyküleri okumaya ve varsa üstü örtülü anlamları bulmaya, betimlenen çeşitli objelerin simgesel anlamlarını göstermeye çalıştık. Kitap, çeşitli dönem ve üsluplara dair görsel malzemelerle karşılaştığımızda onlarla daha yakın ve eğlenceli bir ilişki kurabilmek üzere sadece bir giriş niteliğindedir.

Ocak 2015, Adatepe

Avrupa Resminde Mitoloji Konulu Resimler

İnsanlar var oluşlarıyla ilgili olarak düşünmeye, fikir üretmeye ve bu fikirlerini belli bir düzen içinde ifade etmeye niyetlendikleri andan itibaren belli kahramanlar ve olaylar üzerinden konuşmaya başlamışlar, karşılaştıkları ancak nedenini bilemedikleri pek çok olayla ilgili bugün bize akıldışı gibi görünen ama bir anlamda neden sonuç ilişkilerine dayalı açıklamalar bulmaya çalışmışlardır. Bütün bu açıklama biçimleri ve bu çabanın etrafında kurdukları söylemler en basit ifadeyle mitolojiyi² oluşturan söylemlerdir. Mitoloji bir bakıma erken dönem uygarlıkların dini inançlarıdır.³ Bu anlatılar önce sözlü olarak, sonra yazılı metinler yoluyla nesiller arasında sürdürülebilmiş ve ilk fırsatta da görsel dilin konularını oluşturmuşlardır.

Bilinen uygarlıkların neredeyse tamamında, mitolojik kahramanlar ve konular, görsel anlatımların temel kaynaklarıdır. Antik dönem Mısır mezar resimleri, Mezopotamya uygarlığına ait kabartmalar, antik Yunan ve Roma döneminden kalan vazo resimleri, kabartma ve heykeller, İskandinav halklarına, Aztek ve Maya uygarlıklarına, Çin, Hint, Japon kültürlerine ya da Afrika topluluklarına ait iki ya da üç boyutlu nesnelere aracılığıyla, bu kültürlerin mitolojileri yani dini inançları, evreni ve varlığı nasıl izah etmeye çalıştıkları okunabilir, öyküleri ve kahramanları tanınabilir yani bu toplulukların zihin dünyaları deşifre edilebilir.

Bu anlatımlarda belli kalıpların varlığı, ortaya çıkacak yanlış anlamaları neredeyse tümüyle ortadan kaldırır, çünkü kahramanlara ve olaylara dair tanımlar ve semboller bellidir. Bu tanımlar rehberliğinde okumaları görsel malzemeler üzerinden yapmak olsa olsa okumalara hayal gücü eşliğinde zenginlik katar. İş daha da garantiye almak iste-

² Çok tanrılı dinlerde tanrı ve yarı tanrıların eylemleriyle onların insanlar ve diğer yaratıklarla ilişkileri konusundaki efsaneler, öyküler, inançlar bütünü. (Sözen-Tanyeli, s. 163)

³ Azra Erhat'ın Herodotos'tan aktardığına göre; tanrı soylarını sayıp döken, tanrılara adlarını veren, niteliklerini tanımlayan ve efsanelerini anlatan, Homeros'la Hesiodos'tur. Yani çok tanrılı ilkçağ dininin yaratıcıları, peygamberleri onlardır. Ancak bu mitoslar ilk anlatımlarında olduğu hallerinde kalmaz, zaman içinde çeşitli ekler, katkılar yapılır ya da bazıları unutulur. Yapılan eklemeler ya da tekrarlanmadıkları için unutulup gidenler değişen toplumsal yapılar içinde ihtiyaç duyulan yeni ahlak kurallarına karşılık gelir. Mitoslara ilk eleştirilirse yine antik dönem düşünürlerinden gelmiştir. Örneğin Platon, Homeros'u tanrılar üzerine yalanlar uydurmak, topluma zararlı efsaneler düzmekle suçlar ama kendisi de önemli diyaloglarının sonunda hakikati tanımlamak için mitoslara sığınır. (Erhat, s. 6) Hesiodos'tan iki yüzyıl sonra yaşayan Ksenofon (Zenofon/Xenophon) yazarı acımasızca eleştirir: "Homeros ve Hesiodos tanrılara yükledi, insanlar için utanç verici her şeyi: Hırsızlık, zina ve karşılıklı aldatma!" der. (Fink, s. 9)

yen bazı resimleyiciler, örneğin Yunan vazolarında olduğu gibi, sahnelerde gösterdikleri kahramanların adlarını da yazarlar. Antik dünyada resmi yapılmaya değer tek konu, kutsal konular olarak da kabul edilebilecek olan mitolojik olaylardır. Dolayısıyla, antik dönemlerde yapılmış olan resimler de aslında ağırlıklı olarak dini konulu resimlerdir. Çok tanrılı dinler olarak adlandırılan bu dinlerde öğretiler, insan benzeri tanrılar ve yine son derece insani olaylar üzerinden ve içinde yaşanan coğrafyadan aktarılır.

Hıristiyanlığın ortaya çıkışından önce Avrupa kıtasının büyük bir bölümü, Kuzey Afrika, Ortadoğu ve neredeyse Anadolu'nun tamamı, Roma İmparatorluğu'nun siyasi hâkimiyeti altında idi. Buralarda yaşayan topluluklar, büyük çoğunluğu Yunan söylencelerinden ithal edilip, Latince adlar verilmenin dışında neredeyse olduğu gibi korunan Yunan kültürüne ait büyük anlatılar ile başta yerel tanrılar olmak üzere bu anlatılara sonradan katılan çok tanrılı inançları, yani mitolojik anlatımları sürdürebiliyordu. Hıristiyanlığın aynı coğrafyada ve hatta daha geniş bir alanda yayılmasından sonra belki de en büyük mücadele bu pagan inançlardan kurtulmaya yönelik oldu ve dini/düşünsel örgütlenme yavaş yavaş antik dönem tanrılarını tahtlarından indirdi. Bununla birlikte tanrılar ve onlara atfedilen özelliklerin bir kısmı günümüze kadar toplumsal hafızalarda korundu.⁴

Hıristiyan inancının siyasi ve sosyal yapılar üzerindeki hâkimiyeti, resmetme geleceği üzerinde de belirleyici oldu ve artık resmetmenin yegâne konusu bu inanca dair olmaya başladı. Bu dönemin ardından gelen ve kabaca 15. yüzyıla başlatılan bir büyük düşünsel dönüşüm olarak da kabul edilebilecek olan Rönesans'ın insan temelli düşünsel yapısı, pek çok alanda olduğu gibi resimleme konusunda da var olan kabulleri tersyüz etti.

Rönesans dönemi düşünce yapısıyla birlikte insan, dünya, evren, temsil, bakış, algı ve hatta tanrı gibi meselelere yepyeni yaklaşımlar söz konusu oldu. Bu ilginin uyanmasında en önemli unsur, elbette değişen sınıfsal ve ekonomik yapılarıydı. Yeni ve güçlü bir sınıf olarak ortaya çıkmaya başlayan burjuvazi, kendi bireysel ve sınıfsal varlığını izah etmek üzere din dışı bir alana yönelmiş, antik dönem felsefi metinlerinde aradığı açıklamayı bulmuş, döneme olan ilgi mitolojik söylemlerin de yeniden keşfini beraberinde getirmişti. Bu söylemler o dönemde din dışı alanlarda dolaşmanın en güvenli sularını

⁴ Atropin zehrinin, insanların yaşam damarlarını kesen kötü tanrıça Atropos'tan gelmesi, psikolojide kendini fazlaca sevmenin karşılığı olan narsizmin, reddedilen nymphanın gazabına uğrayarak suya yansıyan kendi yüzüne aşık olan Narkissos'tan gelmesi, kulak tırmalayan uyarıcı seslere siren denmesinin, denizcileri kendilerine aşık eden ve onların yollarını şaşırtan Sirenler'den gelmesi gibi pek çok örnek bulmak mümkündür. Ayrıca on iki İsrailoğlu kavmi, on iki havari ve on iki Olympos tanrısı gibi sayılar ve batıl inançlar konusunda da çeşitli spekülasyonlar olduğunu hatırlamak gerekir. Örneğin ocak tanrıçası Hestia (*Vesta*), Olympos'a Dionysos'un gelişiyile tanrı sayısının uğursuz kabul edilen 13'e çıkacağı için yeryüzüne iner ve insanlar arasına karışır.

oluşturmuş, özellikle de sanatçılara epeyce geniş bir konu çeşitliliği sağlamıştı. Mitolojik konular, yeni anlayışa göre resmetmenin ve yeni temsiliyet modellerinin de mümkün olduğu alanlardı. Çoğu zaman antik dönem yazılı kaynaklarından, örneğin tragedyalardan, Homeros, Hesiodos, Sophokles, Euripides, Ovidius ve Vergilius'tan yapılan okumalar, betimlenen sahnelerin metinlerdekiyle bire bir örtüşmesine de yaramıştı.

Bilindiği gibi, klasik Yunan mitolojisinde öyküler dinleyenlere/okuyanlara çok tanıdık gelen, neredeyse içinde yaşadıklarına benzer doğal ortamlarda geçer. Dolayısıyla da doğayla ilişkisini yeniden düzenlemeye çalışan, doğaya o güne kadar olandan (Hıristiyan inancı bağlamında) farklı bakmak isteyen ve kendini doğa içinde oldukça yukarılarda bir yerde konumlandırmaya çalışan bu yeni dönemin yeni zihniyetinde, salt manzara resmetme geleneğinin hemen hemen hiç söz konusu olmadığı da göz önüne alındığında, Hıristiyanlık dışı konulara yönelmenin basit bir aracı olarak mitolojik konular öne çıkmış ve bu yeni repertuar en genel anlamıyla sanatlarda, ifade biçimlerinde, sekülerleşmenin de ilk göstergesi olmuştur.

Rönesans sonrası dönemlerde de mitolojik konular, üslup açısından da belli bir elverişlilik sağladıkları için resmedilmeye devam edildi. Örneğin Barok dönem içinde hareket ve dinamizm, ışık ve gölge faktörlerinin dramatik kullanımı gibi üslup özellikleri, önceki dönemlerin dini konularından ziyade mitolojik konuların betimlenmesinde hem daha olanaklı hem de daha güvenli görülmüş olmalıdır. Mitoloji konulu resimlere rağbet edilmesinin bir önemli nedeni de bu konuların çıplak bedenlerin resmedilmesi için uygun bir ortam sağlamış oluşudur. Çıplak beden resimlemek insan bedeninin doğayla uyumu üzerine yapılan çalışmalar bakımından son derece önemlidir.

Avrupa resmi olarak adlandırılan külliyat içinde dikkate alınan, resmedilmeye değer mitolojik konuların asıl kaynağı elbette antik Yunan ve Roma mitolojileridir. Bu konulardan bazıları üslup ve sembolik özellikler bakımından diğerlerine göre daha fazla tercih edilmiştir.

Yunan ve Roma mitolojilerine ait en popüler konular, var oluşun ve insan-doğa ilişkilerinin açıklanmasına neredeyse tümüyle karşılık gelen, on iki büyük tanrı ve tanrıça ve onlarla en yakından ilişkilendirilebilecek olan kahramanlara aittir. Yunan mitolojik söyleminde evrenin yaratılması ve “Kaos”tan kurtulup bir düzen içine girmesinden sonra bir anlamda insanlığı yöneten ve yönlendiren bu on iki tanrı ve tanrıça Olympos tanrıları olarak adlandırılır. Bu tanrı ve tanrıçalar Roma mitolojisi içinde de aynen varlıklarını sürdürür. On iki Olympos tanrısı; Zeus (*Iupiter/Jupiter*), Hera (*İuno/Juno*), Poseidon (*Neptunus/Neptune*), Demeter (*Ceres*), Apollon (*Apollon*), Artemis (*Diana*), Ares (*Mars*), Aphrodite (*Venüs*), Athena (*Minerva*), Hermes (*Mercurius/Mercury*), Hephaistos (*Vulcanus/Vulcan*) ve Dionysos (*Bacchus*)'tur. Bu tanrı ve tanrıçalar arasındaki ilişkiler ol-

dukça karmaşıktır. Örneğin, Zeus, Hera, Hestia (*Vesta*) ve Poseidon kardeştir. Zeus aynı zamanda Hera'yla evlidir. Apollon ve Artemis Zeus'un Titan kızı Leto'dan olan çocuklarıdır. Zeus başka bir tanrıça olan, Okeanos'un kızı, akıl, us tanrıçası Metis'le de evlenir. Uranos ile Gaia, Metis'in doğuracağı çocuğun tahtı için tehlike olacağını duyurunca, kadını hamileyken yutar ve ondan olma kızı Athena'yı kendi kafasından, tüm giysi ve silahlarıyla donanmış olarak doğurur. Buna kızan Hera da Hephaistos'u kimseye ilişkiye girmeden kendi kendine doğurur. Zeus'un Maia'dan olma oğlu Hermes, Dione'den olma kızıysa (Homeros'a göre) Aphrodite olarak bilinir. Zeus ve Hera'nın ortak tek erkek çocukları Ares'tir. Demeter, Kronos (*Saturnus*) ve Rheia'nın kızları yani Zeus'un kız kardeşidir. Bu tanrıçanın Zeus'tan olma, Persephone (*Proserpina*) isimli bir de kızı bulunur. Tanrıların ve tanrıçaların ölümlülerden olma çocukları da vardır. Helene, Kastor, Perseus, Aeneas, Minos, Herakles (*Hercules/Herkül*), Akhilleus, Midas, bunlardan sadece bazılarıdır. Ayrıca mitolojik söylem, kimi ölümlü kimi yarı ölümlü yüzlerce kahramanla doludur. Bu kahramanların çoğunun yolu gerek tanrılar gerekse birbirleriyle defalarca kesişir.

Bir başka kategoriye baş tanrı Zeus'un aşk ilişkisinde bulunduğu çoğu ölümlü kadınlardır ve bunların Zeus'tan olma çocukları da çoğu zaman öykülerde kahramanlar olarak karşımıza çıkar. Bu kadınlar arasında Europa, İo, Kallisto, Danae, Aigina, Antiope, Alkmene ve Semele en ünlüleridir. Bunlara ek olarak diğer tanrı ve tanrıçaların da aşk hikâyeleri ya da ölümlülerle olan yarışmaları, oldukça ilgi görmüştür. Apollon ve Daphne, Ares ve Aphrodite, Dionysos ve Ariadne aşk ilişkilerinin; Athena ve Poseidon, Apollon ve Marsyas, Athena ve Arakhne'ye yarışmaların anlatıldığı en popüler efsanelerde yer alırlar.

Avrupa resim sanatında çok fazla sayıda ve neredeyse her sanatçı tarafından bir şekilde betimlenmiş olan favori konular da vardır. Bunlar arasında; Prometheus'un insanı yaratışı, Tanrılar'dan ateşi çaldığı için cezalandırılması, Zeus'un özellikle Danae, Europa, İo ve Leda'yla olan aşk hikâyeleri, Dionysos'un şölen alayları ve Ariadne'yle karşılaşması, Theseus'un Maceraları, Herakles'in İşleri, Paris'in Seçimi olarak da bilinen İda Dağı'ndaki güzellik yarışması, Argonautların Seferi, Orpheus ve Eurydike'nin aşkı, Minos ve Girit Boğası, Akhilleus'un Troya Savaşı'na katılması, Aktaion'un Artemis tarafından cezalandırılması, Perseus'un kurban edilen Andromeda'yı kurtarması, Daidalos ve oğlu İkaros, İphigeneia'nın kurban edilmesi, Odysseus'un maceraları, Sisypheos'un cezalandırılması sayılabilir.

Sonuç olarak tüm mitolojilerde olduğu gibi Yunan mitolojisinde de çoğu zaman öyküler iç içe geçer; tutarsızlıklar ortaya çıkar; kahramanlar kendilerini tekrar eder; bir önceki öyküde ölmüş olan kahraman bir diğerinde tekrar karşımıza çıkar. Bazı olayları

akılla kavramak zorlaşır ama her birinin altında yatan bir gereklilik olduğunu ve belli bir zamanda belli bir sosyal yapıda toplumsal uzlaşma ve çözüm önerme bakımından işlevsel söylemler olduğunu unutmamak gerekir.

Noël Coypel,

Heracles Hermes Eşliğinde Olympos'a Giderken,

1688, tuval üzerine yağlıboya, 186,5 x 151 cm, Château de Versailles, Versailles

Olympos Dağı'nın On İki Tanrısı

Antik Yunan döneminde epik ozanlar tanrılara dair söylenceleri derleyip inanışlara adeta bir varlık, düzen ve hatta rasyonel bir çerçeve kazandırmaya çalışmışlardır. Bunlar arasında Hesiodos ve Homeros en ünlüleridir. Hesiodos İÖ 9. yüzyılda *Theogonia*'da Kaos'tan başlattığı evrenin var oluşunu ve tanrıların doğuşunu, Homeros'sa İÖ 8. yüzyılda *İlyada* ve *Odysseia*'da Troya Savaşı aracılığıyla tanrılar dünyasını anlatmıştır. Birbirleriyle çeşitli düzeylerde güç ve evreni kontrol etme savaşına giren tanrılar sonuçta Olympos Dağı'nda yaşayan on iki tanrı ve tanrıçaya indirgenmiştir. Yunan mitolojisi dendiği zaman akla ilk gelen, bu on iki tanrı ve tanrıça; onların birbirleriyle olan ilişkileri; çocukları ya da yolları bir şekilde kesişen kahramanlardır.

Noël Coypel'in (1628-1707) tüm Barok kuralları dikkate alarak yaptığı bu resim Versailles Sarayı'nın dekorasyonu için hazırladığı mitolojik konulu dizide yer alan örneklerden biridir. Resimde Yunan mitolojisindeki en önemli kahramanlardan biri olan yarı tanrı Herakles'in (*Hercules/Herkül*) tanrılar katına kabulü sahnesi görülür ve bu olay bir karşılama töreni olduğu için de tüm Olympos tanrı ve tanrıçaları kompozisyonda eksiksiz yer almıştır. Ortada oturan kırmızı elbiseli, ayağını bir kartala dayamış olan baş tanrı Zeus'tur (*Iupiter/Jupiter*). Ayrıca sağ elinde tuttuğu şimşek demeti Zeus'un en belirgin atribüsüdür.⁵ Yanında oturan mavi elbiseli kadın Zeus'un karısı ve aynı zamanda da kardeşi olan, Titan⁶ soyundan gelme Hera'dır (*Iuno/Juno*). Hem Zeus'a en yakın konumda olması hem de omzunun arkasından görünen tavus kuşu tanınmasını kolaylaştırır. Hera'nın solunda, elinde ışık tanrısı olduğunu gösteren meşaleyle Zeus'un çocuklarından Apollon (*Apollon*) ve ikizi Artemis (*Diana*), baykuş figürlü miğferi, kargısı ve Medusa⁷ başı işlenmiş zırhıyla yine Zeus'un kızı olan bilge tanrıça Athena (*Minerva*), onun hemen arkasında yaşlı figür olarak gösterilen Zeus'un kardeşi denizler tanrısı Poseidon (*Neptunus/Neptüne*), yanında kıyafetlerinden ve sert yüz ifadesinden hemen tanınabilen

⁵ Atribü, sanat tarihindeki herhangi bir kişi betimlemesinde o kişiyi tanımamıza yardımcı olan simgesel nesnelere, giysi ya da aksesuarlardır. Mitolojik kimlikleri, alegorik öğeleri ve dini karakterleri bu simgeleriyle tanımak çok daha kolaydır.

⁶ Titanlar, Toprağı ve Göğü temsil eden ve daha çok kozmik varlıklar gibi tanımlanan Uranos (*Uranüs*) ve Gaia'nın kızları ve oğullarıdır. Çoğu birbiriyle birleşerek yersel ve göksel pek çok varlık doğurmuşlardır. Aralarında çıkan güç savaşını Zeus kazanınca, kaybedenlerin hepsi Tartaros denen, yeraltı ölümler dünyasının en derin yerine sürülmüşlerdir.

⁷ Phorkys'le Keto'nun kızları olan Gorgoların en ünlüsü. Yılan saçlı, alınlarında domuz dişi olan, tunç elleri ve uçmak için altın kanatları bulunan Gorgoların tek işlevleri korku salmaktır.

Zeus ve Hera'nın huysuz çocukları, savaş tanrısı Ares (*Mars*) ve onun hemen arkasında, elinde sarmaşıkların sarıldığı asası ve asma yaprağından tacıyla şarap tanrısı Dionysos (*Bacchus*) ve yanında buğday dallarından tacıyla gösterilen bereket tanrıçası Demeter (*Ceres*), en sağda mavi giysisi ve yanında aşk okunu taşıyan oğlu Eros'la (*Cupido*) gösterilmiş aşk tanrıçası Aphrodite (*Venus*) bulunmaktadır. Baş tanrı Zeus'un oğlu ve baş habercisi olmanın yanında pek çok başka işlevi de olan Hermes'se (*Mercurius/Mercury*), Nemea⁸ aslanının postuna bürünmüş Herakles'i taşıyan arabanın önünde; *petasus* denen kanatlı başlığı ve elindeki kanat takılmış *caduceus*la (*kerykeion*, burmalı asa) kolayca tanınır. Zeus'un sağında oturan delikanlıysa Hera'nın kendi kendine doğurduğu oğlu Hephaistos (*Vulcanus/Vulcan*) olmalıdır. Metinlerde topallığından ve çirkinliğinden söz edilir. Özellikle maden işlemede çok ustadır. Büyük olasılıkla da elindeki zarif kadeh bu ustalığına işaret etmektedir. Sahnede yer alan tüm tanrı ve tanrıçalar kaynaklarda belirtilen özellikleri ve atribüleriyle betimlenirken, sanatçının bu çirkin tanrıyı hangi nedenle böylesine yakışıklı göstermeyi tercih ettiğineyse anlam vermek pek mümkün değildir.

Barok; ışık, gölge ve hareket üslubudur. Resimde, tanrı ve tanrıçalar yoğun bir bulut kümesi üzerinde bol drapeli ve canlı renklerde elbiseler içinde, aynen Barok kurallara uygun olarak gösterilmiştir. Sahnede en yoğun ve dramatik hareket Herakles'in arabasını çeken atlar ve arabaya yol gösteren Hermes ve *putti*⁹ grubu aracılığıyla aktarılır. Herakles'in başı üzerinden puttolarla doğrudan Zeus'a ulaşan diyagonal aks hemen fark edilir. Özellikle Herakles'in kaslı vücudu, atların şaha kalkmış pozisyonları bu noktadaki en yoğun harekettir. Arabanın bulunduğu bulutların altında yanan ateşe büyük olasılıkla Herakles'in cenaze ateşidir.¹⁰ Herakles'in arabaya binerek tanrılar katına yükselmesi (*apoteos*) sahnelerinde görülen, puttolardan birinin elinde taşıdığı zeytin yapraklarından yapılmış taç Athena'nın yardımını hatırlatmak üzere onun kutsal ağacına¹¹ bir referans olarak kullanılmış olmalıdır.

Herakles'in olağanüstü kahramanlıklarla geçen serüvenleri ve tanrılar arasına kabul edilip ölümsüzlüğe kavuşmasıyla sonuçlanan yaşamı, eski çağlarda birçok komutan ve devlet adamının kendilerini Herakles'le özdeşleştirmelerine neden olmuştur. Büyük

⁸ İleriki sayfalarda, "En Zor İşleri Başaran Kahraman Herakles" bölümünde ayrıntıları anlatılacaktır.

⁹ *Puttonun* çoğul hali olan *putti* kelimesi, özellikle Rönesans betimlemelerinde karşılaşılan, çoğunlukla çıplak, erkek çocuk figürlerini tanımlar.

¹⁰ Herakles karısının kıskançlık sonucu gönderdiği zehirli gömleği giyer ve sonu gelmez acılar içinde kıvrınmaya başlar. Oğlundan kendisini yakmasını ister. Babasının isteğine uyan Hyllos, ona Oita Dağı'nın tepesinde bir cenaze ateşi yakar. Kahramanın ölümüne gönlü razı gelmeyen Zeus son anda onu ateşten çıkarıp Olympos'a getirir ve ölümsüzlük bahşeder.

¹¹ Athena ve Poseidon, Atina kentinin koruyuculuğunu alabilmek için bir yarışmaya girerler. Bu yarışta Poseidon bir at yaratırken Athena insanlığa bir zeytin ağacı yaratarak faydalı olmak istemiştir. Yarışı kazanmasından sonra zeytin tanrıçanın kutsal ağacı olmuş ve bundan sonra hep bu ağaçla anılmıştır.

İskender'den başlayarak, özellikle Roma döneminde Herakles'in maceralarını konu alan eserler, dönemin yöneticilerinin Herakles'le benzerlikleri vurgulanarak yüceltilmeleri amacıyla yaptırılmıştır. Bu gelenek Rönesans'ta ve hatta sonrasında, 17. ve 18. yüzyılda, tekrar canlandırılarak birçok kez tekrarlanmıştır. Buna en iyi örneklerden biri de Napolyon'un Herakles'le özdeşleştirildiği betimlemelerdir.

Noël Coypel, 17. yüzyılda Fransa'da yaşamış, neredeyse tüm üyeleri resimle uğraşan bir ailenin en yaşlı üyesidir. Üç oğlu da tanınmış sanatçılardır. Coypel'in yıldızı, dönemin saray ressamlarından Charles Errard tarafından Louvre Sarayı'nın dekorasyonu için işe alındıktan sonra parlar. Birkaç yıl Roma'daki Fransız Akademisi'nin başkanlığını yaptıktan sonra Paris'e döner. Kendi dönemi içinde de, büyük sanatçı Nicolas Poussin'den aldığı etkilerle tanınan bir sanatçıdır.

18 Bu resim ne anlatıyor - Mitoloji

Her zaman Zeus'un yanı başında gösterilen Hera ve kutsal hayvanı tavus kuşu.

Kartalıyla birlikte gösterilmiş, başında yıldızlardan taç bulunan baş tanrı Zeus.

Kanatlı başlığıyla (*petasus*) Hermes.

Üç çatal mızrağıyla (*trident*) tanınan Poseidon.

Miğferinden tanınan Athena ve yanında çıplak Aphrodite.

Başındaki ışık halesiyle Apollon.

İki çatal mızrağıyla yeraltı tanrısı Hades.

Giovanni Lanfranco,
Tanırlar Konseyi,
1624-25, fresk, Galleria Borghese, Roma

Hermes Olympos'a kabul edilen Psykhe'ye ölümsüzlük iksiri sunuyor.

İki yüzlü olarak tasvir edilen ve daha çok kapıları beklediğine inanılan Roma tanrısı Janus (*Ianus*).

Savaş tanrısı Ares.

İki çatallı mızrağıyla yeraltı tanrısı Hades.

Üç çatallı mızrağıyla Poseidon.

Başındaki hilalden tanınan Artemis ve miğferinden tanınan Athena.

Yabani zeytin yapraklarından tacı ve zeytin ağacından topuzuyla Herakles.

Aphrodite, hemen yanında kanatlarıyla betimlenmiş olan ve Psykhe'yle evlenmek için izin isteyen oğlu Eros'u Zeus'a takdim ederken.

Baş tanrı Zeus, ayakları dibinde kutsal hayvanı kartal ve bir ayağı dünya küresi üzerinde gösterilmiş.

Hera ve kutsal hayvanı tavus kuşu.

Sanzio Raffaello,
Tanrılar Konseyi,
1517-18, fresk, Villa Farnesina, Roma

20 Bu resim ne anlatıyor - **Mitoloji**

Tırpanla gösterilen yaşlı erkek figürü
Zaman alegorisidir.

Sahneyi tahtından izleyen Zeus.

Hera ve Eros iki güvercini dünya küresi üzerine
bağlıyorlar. Fransa kraliçesi Marie de Medici'nin
Avrupa'da kurmayı hayal ettiği barış adına
yapılmış alegorik resim için önemli bir öge.

Zeus'un karşısında, ricacı gibi
betimlenmiş Marie de Medici.

Ucunda çam kozalağı takılı
asasıyla Dionysos.

Başındaki belli
belirsiz hilal, arabayı
kullananın tanrıça
Artemis olduğunu
gösterir.

Bereket boynuzuyla Pan,
barışla birlikte gelecek olan
refahın simgesidir.

Apollon ve Athena
kötülüklerle diz çöktürüyor.

Kötülük alegorileri: Geçimsizlik,
Korku, Nefret ve Kıskançlık
yılan, ateş gibi atribüleriyle.

Savaş giysileri içinde Ares ve
yanında aşığı tanrıça Aphrodite.

Peter Paul Rubens,

Tanrılar Kurulu,

1622, tuval üzerine yağlıboya, 55 x 92 cm, Alte Pinakothek, Münih

Dizin

- Abraham Bloemaert 63
Adam Elsheimer 167
Adem 28
Admete 150
Adonis 112, 209, 211
Adriaen van der Werff 204
Aeneas 12, 112, 120, 165, 185
Agelaos 186
Aglaie 166
Aigina 12
Aitolia 41, 44, 127
Akhalar 97, 185
Akhilleus 12, 111, 121, 127, 156, 185, 186, 198
Akropolis 24
Aktaion 12, 82, 87, 92, 94, 209, 211
Albert Dürer 189
alegori 15, 20, 22, 23, 29, 56, 88, 107, 116, 118, 119, 140, 141, 147, 151, 212, 213
Alessandro Rosi 199
Alexandre Charles Guillemont 123
Alkazar Sarayı 66, 67
Alkmene 12, 137, 210
altar 140, 157
Amalthea 212
Amazonlar 137, 150
Amphitrite 119, 214
Amphitryon 137
Andrea Mantegna 42, 163
Andries Cornelis Lens 151
Andromeda 12
Angelica Kauffmann 179
Ankhises 112, 120
Annibale Carracci 128, 178
Antaios 142
Antandros 165
Antigone 185
Antiope 12
Anton Raphael Mengs 198
Antonio Allegri Correggio 40, 42, 160
Antonio Bellucci 144
Antropos 116
Aphrodite 7, 11, 12, 16, 18-25, 28, 41, 42, 51, 98, 110-112, 114-125, 127, 128, 130, 135, 141, 144, 152, 159, 160, 163, 164, 166, 186-188, 190-207, 209-211
Apollon 11, 12, 15, 18, 20-25, 41, 52, 81, 96-99, 101-109, 112, 114, 116, 119, 137, 139, 140, 147, 155, 158, 163, 171, 173, 186, 209, 211, 213
apoteos 16, 138, 212
Apotheosis 147

- Arakhne 12, 65-79, 211
- Ares 11, 12, 16, 19-24, 51, 110-112, 114-120, 122-125, 150, 163, 209-211
- Argonautlar 12, 172
- Argos 50-63, 156
- Ariadne 12, 172, 176-180, 209, 211
- Aristaios 97, 171
- Arkadia 82, 127
- Artemis 11, 12, 15, 19, 20, 22-25, 80-95, 97, 116, 119, 124, 127, 137, 140, 182, 187, 192, 197, 209, 211
- Asklepios 97
- Atalante 126-135
- Athena 11, 12, 15, 16, 18-22, 24, 25, 27, 28, 30, 38, 41, 51, 65, 66, 68, 70-79, 98, 107, 111, 119-121, 137-141, 152, 153, 166, 171, 186, 190-198, 200-207, 209, 211-213
- atlant 18, 118, 175, 212
- Atlas 22, 28, 37, 155, 209, 211
- atribü 15, 16, 20, 25, 30, 33, 41, 48, 51-53, 59, 62, 63, 73, 83, 89, 108, 157, 167, 171, 188, 190, 193, 198, 199, 207, 212
- Atropin 10
- Atropos 10, 209, 211
- Attis 97
- Augias 137
- August Renoir 29
- aulos 57, 58, 98, 99, 105, 211, 212
- Bacchus bkz. Dionysos
- Bachiacca 47
- Bakkhalar 141, 152, 171, 173, 175-177, 182, 211
- Bakkhos bkz. Dionysos
- Bartholomeus Spranger 121
- Baukis 167, 168
- Benvenuto Tisi bkz. Garofaldo
- bodegones 66
- bombarde 57
- Bosporos 52
- Bozdağ bkz. Tmolos
- Buen Retiro 66
- caduceus 16, 23, 33, 119, 155-157, 162, 168, 195, 203, 206, 211, 212
- Caesar van Everdingen 88
- Caravaggio 67, 99, 100
- Cardinal Richelieu 174
- Carl Rahl 37
- Carlo Ridolfi 113
- Ceres bkz. Demeter
- Charles Errard 17, 205
- chelys 98, 212
- chiaroscuro 99, 212
- Çine Çayı 98, 108
- Claude Lorrain 196
- Constantino Cediti 124
- Cornelis van Haarlem 95, 158
- Cornelius van Poelenburgh 62, 95
- corno di caccia 84, 182, 203, 211, 212

- cornucopiae **211, 212**
corona borealis **177, 211**
Count-Duke de Olivares Caspar de Guzman **67**
Cupido bkz. Eros
Daidalos **12**
Danae **12, 42, 137**
Daphne **12, 98, 102, 104, 106, 209**
David Ryckaert **168**
Deianeira **138, 148**
Deimos **112**
Delos **81, 209**
Demeter **11, 12, 16, 22-25, 119, 209, 211**
diadem **51, 60, 119, 197, 198, 203, 204, 211, 212**
Diana bkz. Artemis
Dido **165**
Diego Rodriguez de Silva y Velázquez **58, 64-67, 100, 114, 181**
Diomedes **137**
Dione **12, 11, 209**
Dionysos **10-12, 16, 20, 50, 53, 62, 152, 162, 170-173, 175-183, 209, 211-213**
Dioskur **41, 44**
Dirck van Baburen **33, 109**
discordia concors **46, 212**
Dominique Ingres **174**
Donato Creti **154, 156**
Dosso Dossi **161**
Dönüşümler bkz. *Metamorphoses*
Doris **185**
Eileithyia **51, 209, 210**
El Greco **113**
Elbe Nehri **188**
entablatür **18**
Epimetheus **28, 31, 209**
Erato **41**
Eris **65, 156, 186, 201**
Eros **16, 19-23, 42, 48, 49, 56, 86, 112, 115, 116, 118, 119, 121, 122, 129, 143, 144, 146, 152, 159, 160, 163, 164, 176, 179, 188, 190-194, 197, 198, 202-207, 209, 211, 213**
Erymanthos Dağları **137, 140**
Etana **27**
Eugène Delacroix **29**
Euphrosyne **166**
Euripides **11, 187**
Europa **12, 66, 70, 211**
Eurydike **12**
Eurystheus **137, 150, 153**
Farinelli **52**
Flora **22, 119**
Francesco d'Ubertino Verdi bkz. Bachiacca
Francesco de Mura **61**
Francesco del Cossa **72**
Francesco Salviati **108**
Francisco de Herrera **66**
Francisco Pacheco **67**

- François Boucher 52, 90, 146, 159
François Lamoyne 92
François Perrier 152
Frans Floris 191, 192
Frans Snyders 29, 59
Frigya bkz. Phrygia
Gaia 12, 15, 98, 142, 210, 213
Ganymedes 42
Garofalo 147
Geryoneus 137, 140
Giambattista Marino 174
Giambettino Cignaroli 49
Gillis van Coninxloo 203
Giovanni Battista Mengardi 25
Giovanni Battista Tiepolo 52, 120, 165
Giovanni da Udine 108
Giovanni Lanfranco 18
Giovanni Sons 197
Girit Boğası 12
Giulio Romano 183
Gorgo 15, 213
Gregorio de Ferrari 54, 142
Gregorio Martinez 38
Guido Reni 126, 128
Hades 18, 19, 22, 42, 138, 140, 153, 156, 209, 211
Hans Cranach 143, 189
Harmenszoon van Rijn Rembrandt 87
Harmonia 112, 171, 209
Havva 28, 138
Hebe 51, 138, 210
Hecuba bkz. Hekabe
Hekabe 97, 186
Hektor 156, 185, 186, 197
Helene 12, 42, 46, 186, 187, 202, 205
Helenos 97
Hendrick Goltzius 158
Hendrick van Balen 182, 190
Hendrick de Clerck 107
Hephaistos 11, 12, 16, 21, 23, 24, 27, 28, 33, 51, 110-112, 114, 116, 119-124, 163, 177, 185, 198, 209-211
Hera 11, 12, 15, 16, 19-25, 41, 42, 51-61, 63, 82, 98, 111, 119, 137, 138, 140, 149, 150, 155, 156, 171, 172, 183, 186, 187, 190-194, 196-198, 200-207, 209-211
Herakles 12, 14-17, 19, 28, 37, 51, 123, 137-153, 172, 173, 178, 210, 211
Hercules/Herkül bkz. Herakles
Herman Posthumus 73-76
Hermes 11, 12, 14, 16, 18, 19, 21-25, 28, 31, 33, 34, 51-54, 57-63, 119, 123, 138, 143, 147, 151, 153-169, 186, 188, 190-193, 195, 197-207, 209-213
Herodotos 9, 187
Hesiodos 9, 11, 15, 111
Hesperidler 28, 37, 140
Hestia 10, 12, 22, 24, 210, 211
Hierogamos 138

- Hippolyte **137, 150**
 Hippomenes **126-135**
 Homeros **9, 11, 12, 15, 185, 187, 209**
 Hyakinthos **98**
 Hydra **137**
 Hyllos **16**
 Hyperion **213**
 İanus bkz. Janus
 İapetos **213**
 İda Dağı **12, 97, 156, 166, 185, 186, 195, 197, 206**
 İkaros **12**
 İlyada **15, 81, 97, 111, 120, 185, 187**
 İndüs Nehri **173**
 İnek Geçidi bkz. Bosporos
 İno **171, 172, 183**
 İo **12, 42, 52, 53, 56-63, 211**
 İole **138**
 İphigeneia **12**
 İphikles **149**
 İphitos **143, 146**
 İris **52, 55, 61, 209, 211**
 İsis **52, 57, 59**
 İuno bkz. Hera
 İupiter bkz. Zeus
 İuventus bkz. Hebe
 Jacob de Wit **91**
 Jacob Jordaens **34, 53, 132, 206**
 Jacob Peter Gowy **134**
 Jacobo Robusti Tintoretto **65, 68, 110, 112, 166**
 Jacopo Amigoni **50-52**
 Jacopo Zucchi **22**
 Jacques Louis David **174**
 Jan Cossiers **32**
 Jan Gossart **148**
 Jan Lys **103**
 Jan Wildens **53**
 Janus **19, 210, 211**
 Jean Baptiste Marie Pierre **86**
 Jean Baptiste Pigalle **169**
 Jean-Antoine Watteau **29, 207**
 Jean-Baptiste-Siméon Chardin **169**
 Jean-François de Troy **200**
 Joachim Wtewael **116, 201**
 Johann Heinrich Schönfeld **130**
 Johann Heiss **119**
 Johann Liss **103**
 Johann Wilhelm Baur **133**
 John Ruskin **128**
 John Singleton Copley **122**
 Juan Bautista Martinez del Mazo **66**
 Juno bkz. Hera
 Jupiter bkz. Zeus
 Jusepe de Ribera **96, 99, 100**
 Juventas bkz. Hebe
 Kadmos **171, 209**
 Kafkas Dağı **27, 28, 31, 37, 111**

- Kallisto 12, 80-95, 127, 209, 211
Kalydon 127, 140
Karamenderes Nehri 197
Kartaca 165
Kassandra 97, 98, 185, 186
Kastor 12, 42, 44, 46, 187
Kentauros 127, 173
Kerberos 138, 140, 153, 211
kerykeion bkz. caduceus
Keto 15
Kharitler 166, 195, 199, 210, 211
Kheiron 97, 185
Khloros 119
kithara 52, 98, 155, 213
Klio 41
Klytimestra 42, 46
Koios 213
kontraposto 44, 46, 213
Koronis 97
Krios 213
Kronos 12, 22, 23, 41, 209-211, 213
Ksanthos 198, 201
Ksenofon 9, 141
Kybele 23, 81, 97, 128, 209
Kyklop 114, 121, 213
kyliks 213
Kyreneia 137, 140
Laokoon 97, 185
Las Meninas bkz. *Nedimeler*
Laurent de La Hire 162
Leda 12, 40-49, 187, 211
Leonardo da Vinci 44, 46
Leto 12, 81, 97, 122, 209
Linos 97
lir 23-25, 42, 52, 98, 99, 101, 103, 104, 106, 107-109, 155, 163, 211-213
lira da braccio 98, 107, 109, 211, 213
Louis Jean François Lagrenée 125
Luca Cambiaso 79
Luca Giordano 36, 193, 194
Lucas Cranach 184, 188, 189
Lucas van Uden 84, 174
Luigi Garzi 145
Luigi Sabatelli 21
lunette 18, 213
Lydia 65, 66, 138, 143, 146, 172
Lykaon 82
Lykomenes 185
lyra bkz. lir
Maerten van Heemskerck 175
Maia 12, 155, 210
Mainas 172
mainomai 172, 213
Marco Ricci 83
Marco Vespucci 117
Margarita Teresa 67
Marie de Medici 20
Marpessea 98

- Mars bkz. Ares
- Marsyas 12, 96-99, 101-109, 155, 209, 211, 212
- Meaned 175
- Medusa 15, 25, 71, 72, 120, 121, 137, 207, 211, 213
- Melanion 127
- Meleagros 127
- Melpomene 175
- Menelaos 187
- Menoitios 209
- Mercurius/Mercury/Merkür bkz. Hermes
- Merry-Joseph Blondel 24
- Metamorphoses* 42, 99, 128
- Metis 12, 41, 65, 209
- Michelangelo 45, 66, 113
- Midas 12, 98, 99, 101, 102, 105, 107, 172, 173
- Minerva bkz. Athena
- Minos 12, 137, 172
- Minotauros 137, 172, 179
- Mnemosyne 213
- Moirai 116
- Momus 175
- Myrrha 112
- Naksos Adası 172, 179, 180
- Narkissos 10
- Narsizm 10
- Nedimeler* 66, 67
- Nemea 16, 37, 137, 139, 150, 145-147, 150, 211
- Neptün/Neptune/Neptunus bkz. Poseidon
- Nereus 185
- Nessos 138, 148
- Nicolaes Pietersz Berchem 60
- Nicolas Colombel 131
- Nicolas Poussin 17, 170, 173, 174, 176
- Nicolaus Knüpfer 150
- Nike 191, 192
- Noël Coypel 14, 15, 17
- Noël Hallé 129
- Norbert 65
- Nykteus 82
- nympha 10, 68, 70, 82, 87, 95, 107, 119, 162, 166, 171, 183, 186, 197, 212
- Odysseia* 15, 185
- Odysseus 12, 156, 172, 185, 187
- Oinone 186
- Oita Dağı 16, 138
- Okeanos 12, 82, 111, 197, 209
- Olimpiyat 139
- Olympos 7, 10, 11, 14-16, 19, 21, 23, 32, 41, 42, 51, 52, 65, 81, 82, 85, 97, 111, 112, 123, 138, 139, 147, 152, 156, 162, 164, 171, 172, 179, 185, 191, 201, 209, 210, 213
- Omphale 138, 143-146
- Orpheus 12, 97, 105
- Ortygie 81, 209

- Ovid/Ovidius 11, 30, 42, 82, 98, 99, 101, 127, 128, 180
- Palma Giovane 101, 102
- Palma Vecchio 93
- Pan 20, 58, 98, 99, 101, 102, 104-107, 152, 156, 172, 173, 175, 182, 197, 211, 213
- pan flüt 52, 99, 213
- Panathenaia 139
- Pandora 28, 30, 31
- Panteon 170, 213
- Paolo Caliari 118
- Paolo Veronese 23, 65, 69, 112, 115, 118
- Paris 12, 17, 24, 54, 106, 111, 129, 154, 156, 157, 163, 166, 174, 184-188, 190-207
- Parnassos Dağı 163
- Pasiphae 137, 172
- Pathia 185
- Paul Bril 94
- Paul Cézanne 174
- Pedro de Arce 66
- Pegasos 163, 213
- Peleus 127, 156, 185, 191, 201
- Pelias 127
- Persephone 12, 209
- Perseus 12, 137, 213
- petasus 16, 18, 21, 33, 155, 157, 211
- Peter Paul Rubens 20, 26, 28, 29, 32, 45, 55, 57, 59, 65-67, 70, 84, 89, 153, 202
- phallos 156
- Philemon 167, 168
- Philostratus 180
- Phlegyas 97
- Phobos 112
- Phoibe 213
- phoibos 97, 213
- Phorkys 15
- Phrygia 98
- Piero Di Cosimo 30, 31
- Pieter Pietersz Lastman 56
- Pietro Perugino 106
- Pkeanos 213
- Platon 9, 46, 212
- Pluton bkz. Hades
- poesie 85
- Polluks/Polydeukes 41, 42, 44, 46, 187
- Pompeo Batoni 141
- Poseidon 11, 12, 15, 16, 18, 19, 21, 23-25, 65, 97, 119, 123, 127, 137, 142, 172, 185, 209-211, 214
- Potnia Theron 209
- Priamos 97, 156, 185, 186
- pro-meteus 28
- Prodikos 141
- Prometheus 12, 27-39, 41, 111, 138, 156, 209
- Proserpina bkz. Persephone
- Prospero Fontana 77

- Psykhe **19, 119, 161, 164, 209**
- putti/putto **16, 52, 61, 88, 90, 91, 118, 131, 140, 141, 145, 146, 151, 173, 175, 182, 202, 205, 213**
- Pyrrha **185**
- rakursi **42**
- Rene Antoine Houasse **71**
- Rheia **12, 41, 209, 210, 213**
- Rokoko **52, 103**
- Saksonya **188**
- Salvator Rosa **35**
- Sandro Botticelli **117**
- Sanzio Raffaello **19, 104, 128, 164, 174**
- Saturnus bkz. Kronos
- satyr **22, 42, 93, 98, 105, 107, 109, 117, 118, 162, 171, 172, 175, 177, 178, 182, 212, 213**
- scythe **23, 213**
- Sebastiano Conca **137, 140**
- Sebastiano Ricci **52, 80, 180**
- Semele **12, 162, 171, 172, 183, 209**
- Silenos **104, 162, 171-173, 175-178, 181, 182, 213**
- Simonetta **117**
- Sir Joshua Reynolds **149**
- Siren **10, 213**
- Sistine Şapeli **66**
- Sisyphos **12**
- Skamandros **191, 197, 198, 201**
- Skyros Adası **185**
- Smyrna bkz Myrrha
- Sophokles **11**
- Sparta **41, 187**
- sperma puros **27, 213**
- St. James Şövalyeleri **67**
- stadion **128, 213**
- Styks Irmağı **185**
- Stymphalos Gölü **137**
- syrinks **58, 105, 155, 197, 213**
- Taddeo Zuccari **78**
- Tammuz **112**
- Tartaros **15, 210**
- telamon bkz. atlant
- Telepinu **112**
- Tempera **117, 163, 213**
- Thalia **166, 175**
- Theia **213**
- Theias **112**
- Themis **28, 213**
- Theodoer Rombouts **39**
- Theogonia **15, 111**
- Theseus **12, 137, 140, 153, 172, 177, 179, 180, 187**
- Thesselia **97**
- Thetis **82, 156, 185, 191, 201, 210**
- thiasus **173, 213**
- thyrsus **171, 175, 178, 179, 181, 211, 213**
- Titan **12, 15, 22, 27, 28, 37, 41, 51, 155,**

209, 210, 213

Titanides **213**

Titian bkz. Tiziano Vecellio

Tiziano Vecellio **66, 85, 105, 177**

Tmolos **98, 107, 172**

Trakhis **138**

trident **18, 119, 211, 214**

Triton **117, 214**

Troya **12, 15, 41, 42, 97, 111, 112, 120, 156, 165, 185-188, 197, 198, 202**

Tyndareos **41**

Uranos **12, 15, 111, 209, 210, 213**

V. Charles **42**

Venüs bkz. Aphrodite

Vergilius **11, 120**

Vesta/Vestia bkz. Hestia

Vincent Sellaer **48**

Vulcan/Vulcanus bkz. Hephaistos

Willem van Herp **135**

Wittenberg **188, 189**

Xenophon bkz. Ksenofon

XIV. Louis **67**

XV. Louis **43**

Zenofon bkz. Ksenofon

Zeus **11, 12, 15, 16, 18-25, 27-34, 36-42, 44, 46-49, 51-53, 56, 58, 60, 62, 65, 66, 70, 81, 82, 86, 88-91, 97, 111, 116, 119, 121, 127, 128, 137-139, 147, 155, 156, 161, 162, 164, 165, 167, 168, 171-173, 183, 185-187, 191, 198, 209-212**

Müzeler Dizini

- Akademie der Bildenden Künste, Viyana **194**
- Alte Pinakothek, Münih **20, 30, 110**
- Barber Institute of Fine Arts, Birmingham **148**
- Brukenthal Museum, Sibiu **130**
- Ca' Rezzonico, Venedik **144**
- Central Museum, Utrecht **63**
- Château de Versailles, Versailles **14, 71**
- Chiswick House, Londra **180**
- County Museum of Art, Los Angeles **92**
- Dionísio Pinheiro And Alice Cardoso Pinheiro Foundation, Agueda **133**
- Dulwich Picture Gallery, Londra **204**
- Fogg Art Museum, Cambridge **45**
- Frans Hals Museum, Haarlem **158**
- Galleria Borghese, Roma **18, 44**
- Galleria degli Uffizi, Floransa **46**
- Galleria Nazionale D'Arte Antica di Palazzo Corsini, Roma **35**
- Galleria Palatina (Palazzo Pitti), Floransa **21, 68**
- Galleria Sabauda, Turin **115**
- Gallerie dell'Accademia, Venedik **80, 103**
- Gemäldegalerie, Dresden **57, 167**
- Herzog Anton Ulrich-Museum, Braunschweig **101, 102**
- Indiana University Museum, Indiana **132**
- Isabella Stewart Gardner Museum, Boston **66**
- J. Paul Getty Museum, Los Angeles **116, 125, 145, 183**
- Koninklijk Museum voor Schone Kunsten, Antwerp **151**
- Kunsthistorisches Museum, Viyana **175**

- Liechtenstein Museum, Viyana **131, 141, 147**
- Metropolitan Museum of Art, New York **47, 90, 118, 184**
- Minneapolis Institute of Arts, Minneapolis **169**
- Moor Park, Rickmansworth, Hertfordshire **50**
- Musée du Louvre, Paris **24, 54, 106, 128, 163, 207**
- Musée Royaux des Beaux-Arts, Strasbourg **31**
- Musées Royaux des Beaux-Arts, Brüksel **96**
- Museo Nacional del Prado, Madrid **32, 39, 58, 59, 64, 66, 84, 86, 114, 126, 134, 153, 176, 181, 202**
- Museo Thyssen-Bornemisza, Madrid **143**
- Museum of Art, Indianapolis **123**
- Museum of Modern Art of Toronto, Rovereto **61**
- Museum of Western Art, Tokyo **203**
- Museum Wasserburg Anholt, Isselburg-Anholt **87**
- National Gallery, Londra **56, 94, 117, 160, 177, 201**
- National Gallery of Art, Washington **196, 197**
- National Gallery of Scotland, Edinburgh **85**
- National Gallery of Slovenia, Ljubljana **36, 206**
- National Museum, Varşova **135**
- Nationalmuseum Konstakademien, Stockholm **88**
- Nelson-Atkins Museum of Art, Kansas **170**
- Norton Simon Museum, Pasadena **53**
- Palazzi Pontifici, Vatikan **104**
- Palazzo Cattaneo, Genova **142**
- Palazzo d'Accursio, Bologna **154**
- Palazzo Doria, Genova **79**
- Palazzo Ducale, Venedik **69, 166**
- Palazzo Emo Capodilista, Padua **124**
- Palazzo Farnese, Caprarola, Viterbo **78**

- Palazzo Farnese, Roma **178**
- Palazzo Grimani, Venedik **108**
- Palazzo Priuli Manfrin, Venedik **25**
- Palazzo Schifanoia, Ferrara **72**
- Palazzo Stati-Cenci, Roma **77**
- Philadelphia Museum of Art, Philadelphia **26**
- Pushkin Museum of Fine Arts, Moskova **146**
- Rijksmuseum, Amsterdam **33, 60, 90, 107, 182**
- Royal Museum of Fine Art, Brüksel **39**
- Schloss Charlottenburg, Berlin **159**
- Sotheby's, Londra **119**
- Sotheby's, Paris **205**
- Staatliche Museen, Berlin **40, 190**
- Staatliche Museen, Kassel **89, 191**
- Stadtresidenz, Landshut **73-76**
- State Hermitage Museum, St. Petersburg **95, 149, 150, 152, 162, 192, 193, 198**
- State Museum, Kromeriz **105**
- Szépművészeti Múzeum, Budapeşte **195**
- Villa Barbaro, Maser **23**
- Villa Farnesina, Roma **19, 164**
- Villa Valmarana, Vicenza **165**
- Virginia Museum of Fine Arts, Virginia **70**
- Wallraf-Richartz-Museum, Köln **34, 55**
- Wawel Royal Castle, Kracov **161**